

PRESENÇA

Núm.2013. ■ Del 24 al 30 de setembre del 2010. ■ AnyXLV.

www.presencia.cat

Conflictes globals

Nova sèrie a Presència per analitzar les guerres, les crisis i les tensions que hi ha actualment al món

Sergi Pàmies. Presenta «La bicicleta estàtica», un recull del qual emana una certa tristesa, però que no abandona la ironia.

Benjamin i els vençuts. El pensador jueu va morir fa 70 anys a Portbou quan fugia dels nazis.

L'equilibri de Bòsnia. L'Agència Catalana de Cooperació ajuda Bòsnia i Hercegovina en la seva lluita per la pau.

Un món en conflicte

Actualment 29 conflictes armats i 79 situacions de tensió assolen el planeta, vinculats majoritàriament a demandes d'autogovern i autodeterminació o aspiracions identitàries

Refugiats uzbeks després dels xocs armats del juny que van causar centenars de morts al Kirguizistan. AP

Soldats pakistanesos arresten militants islamistes prop d'una mesquita d'Islamabad. / AP

PILAR ESTEBAN
Una guerra és sempre una crisi d'humanitat, un fracàs humà. Però la pau no és només l'absència de guerra, ja que a molts països on no hi ha conflictes armats no es respecta la dignitat humana. Segons l'informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau *Alerta 2010!*, elaborat per l'Escola de Cultura de Pau, de la UAB, actualment al món hi ha 29 conflictes armats i 79 situacions de tensió. Mil milions de persones pateixen gana i es produeixen greus violacions dels drets humans a 48 països. Aquestes situacions les explicarem en diversos reportatges que

publicarem cada setmana a Presència.

El 2009 es van enregistrar 31 conflictes armats, els quals tots continuen excepte al nord-est de Sri Lanka i a Nagalàndia (Índia), on s'han reduït considerablement les hostilitats. Respecte del 2008, el Sudan ha estat incorporat al llistat de conflictes.

D'aquests, dotze es van intensificar, mentre que en vuit es va produir una reducció d'hostilitats. Els conflictes armats de més intensitat són a l'Afganistan, Colòmbia, l'Iraq, la República Democràtica del Congo, el nord-oest del Pakistan, Somàlia, el sud del Sudan i el nord d'Uganda i

molts també són de llarga durada. La majoria de conflictes armats tenen lloc a Àsia (14) i a Àfrica (10), mentre que els restants, tres van es produeixen a Europa, tres a l'Orient Mitjà i un a Amèrica.

Tot i que en l'informe no apareix el conflicte entre israelians i palestins com un dels de més intensitat sí que és un dels de més llarga durada i està vinculat amb un ampli nombre de conflictes a Àsia i a l'Orient Mitjà.

Durant l'any passat el nombre de conflictes armats existents es va estabilitzar, les crisis humanitàries van afectar 30 països, molts dels quals estan en guerra

o en situacions d'instabilitat política.

Encara que els conflictes armats són multicausals, aproximadament dues terceres parts estan vinculats a aspiracions identitàries i a demandes de més autogovern.

A més de l'elevat nombre de víctimes mortals que es produeixen en els conflictes armats, les estadístiques no inclouen els morts que tenen lloc a causa d'altres efectes de la guerra, com són la fam, les malalties...

Amb una intensitat inferior al conflicte armat, el món està revoltat per les tensions, per situacions en les quals la persecució

de determinats objectius o la no-satisfacció de certes demandes plantejades per diversos actors comporta alts nivells de mobilització política, social o militar. Igual que els conflictes armats, aquestes situacions de tensió estan centrades principalment a Àfrica, amb 25 casos, i a Àsia, amb 22. La resta tenen lloc a Europa, amb 13 casos; a l'Orient Mitjà, amb 9 i a Amèrica, amb 6.

La majoria de les tensions presentaven el 2009 una intensitat mitjana o baixa, excepte en onze casos, en què es van registrar alts nivells d'intensitat, com a Etiòpia, Guinea, el Sudan, Nigèria, el Pakistan, Sri Lanka, l'Iran, la pro-

víncia xinesa del Turquestan Oriental, el Perú i el Daguestan. Un any després de la guerra entre Rússia i Geòrgia, al sud del Caucas va continuar la russificació d'Abkhàzia i Ossètia del Sud. Pel que fa a Àfrica Occidental, l'estabilitat de la regió es va veure amenaçada per la crisi que va esclatar a Guinea arran de l'intent de la junta militar de mantenir-se en el poder.

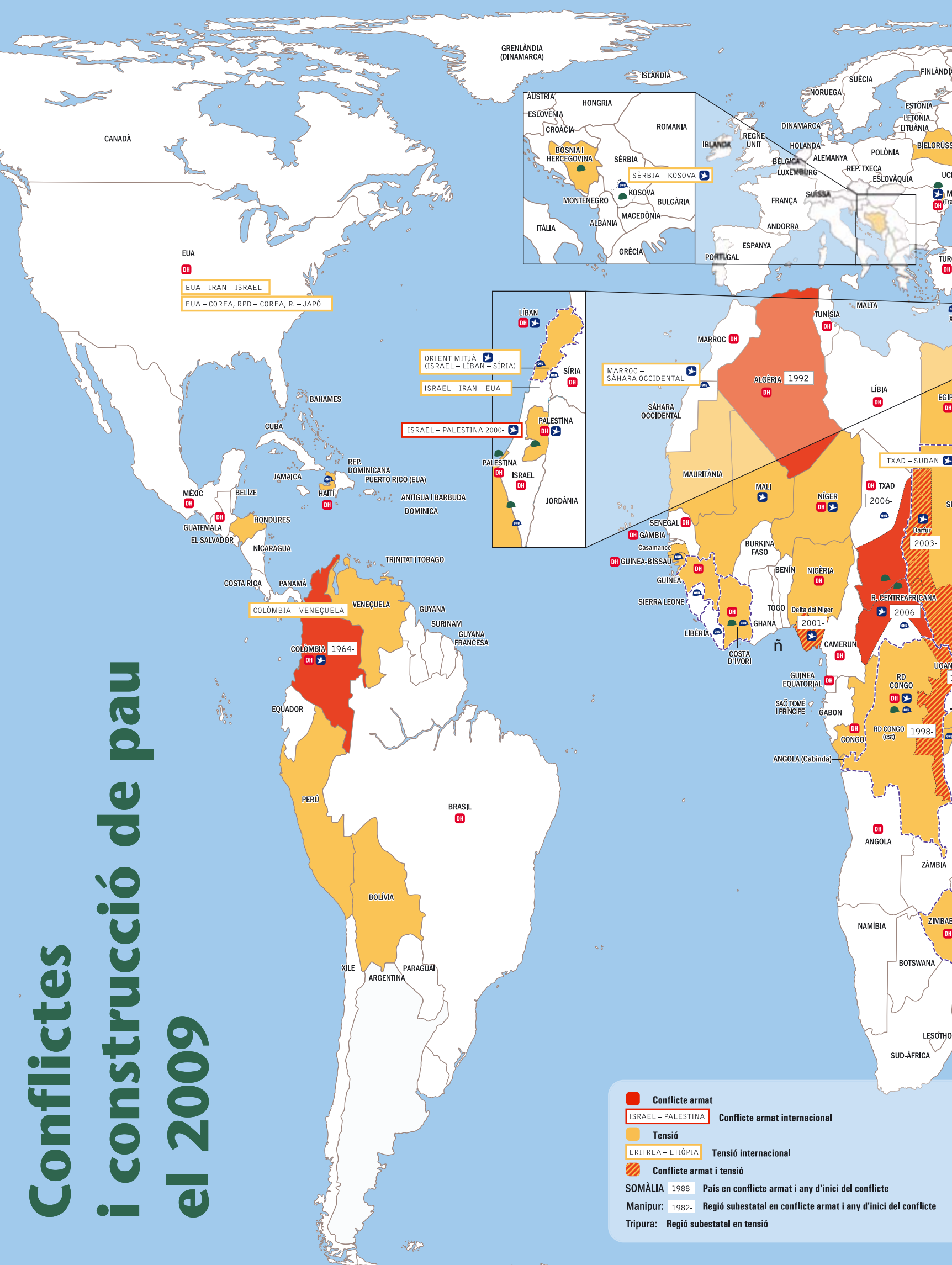
L'oposició de sectors polítics i socials a determinades polítiques governamentals va ser l'any passat la principal causa de les tensions i, a vegades, va generar una dura resposta de les autoritats, com en el cas de l'Iran.

Llum al final del túnel

Una esperança per solucionar els conflictes són els processos de pau, les negociacions entre parts enfrontades per trobar una solució a les seves demandes. Dels 45 processos de pau existents durant el 2009, es considera que es van acabar les negociacions en vuit conflictes. En comparació amb el 2008, van augmentar els processos que es van consolidar, però es van incrementar aquells en què es va trencar el procés o no es va ni posar en marxa.

A més dels desastres naturals, les crisis polítiques amb els conseqüents conflictes han estat i són les responsables d'exacerbar les emergències humanitàries, com és el cas que s'ha produït a Guinea, Madagascar o Corea del Nord. Àsia ha estat el continent on l'any passat va créixer més la inseguretat alimentària i, segons la FAO, a 36 països hi ha una situació d'emergència alimentària. Un factor que determina les crisis humanitàries són els desplaçaments forçats. Segons l'Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), hi ha 26 milions de persones desplaçades en 52 països de tot el món.

Conflictes i construcció de pau el 2009

■ Conflicte armat

■ ISRAEL - PALESTINA Conflicte armat internacional

■ Tensió

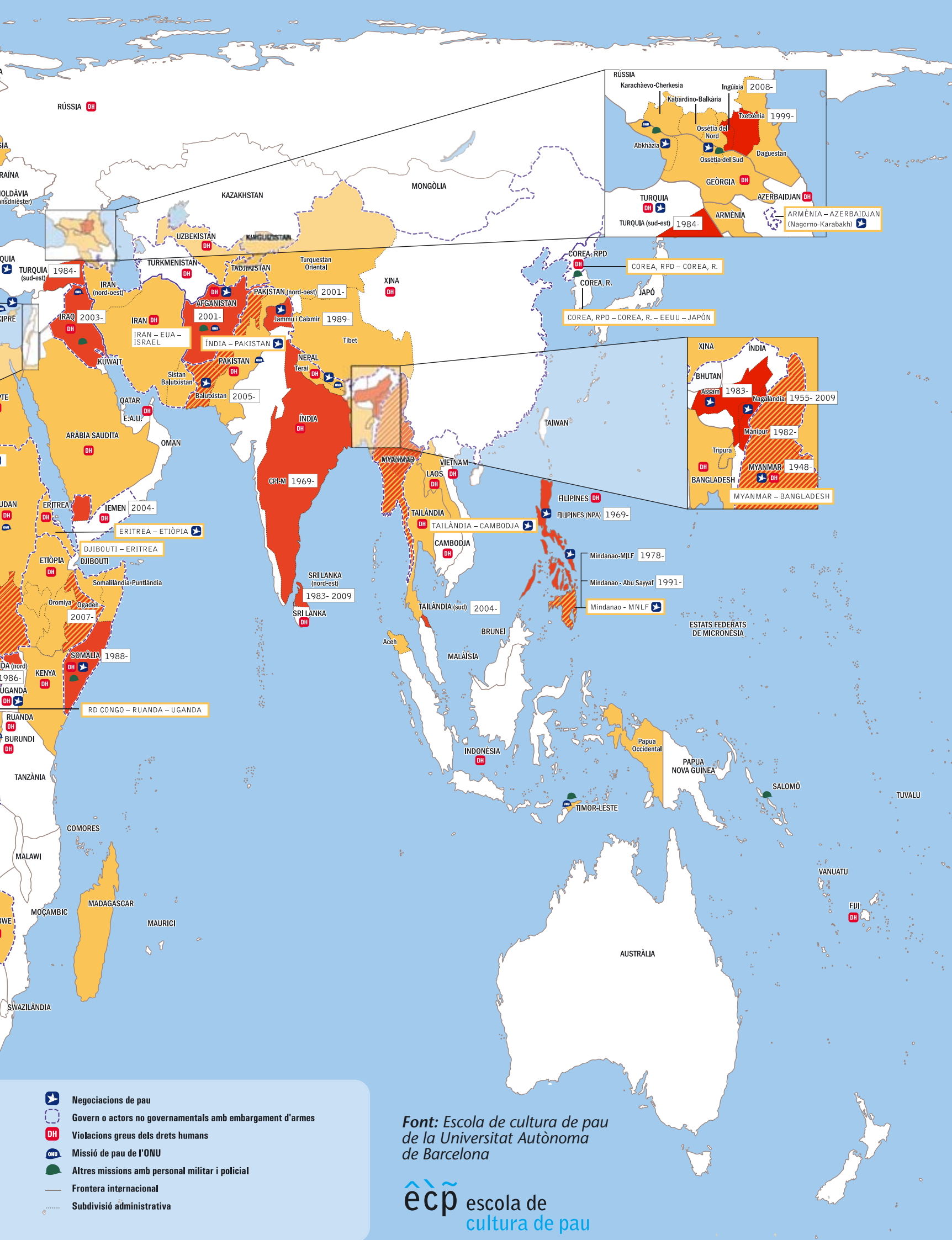
■ ERITREA - ETIÒPIA Tensió internacional

■ Conflicte armat i tensió

SOMÀLIA 1988- País en conflicte armat i any d'inici del conflicte

Manipur: 1982- Regió subestatal en conflicte armat i any d'inici del conflicte

Tripura: Regió subestatal en tensió

- Negociacions de pau
- Govern o actors no governamentals amb embargament d'armes
- Violacions greus dels drets humans
- Missió de pau de l'ONU
- Altres missions amb personal militar i policial
- Frontera internacional
- Subdivisió administrativa

Font: Escola de cultura de pau de la Universitat Autònoma de Barcelona

JOSEP M. ROYO. Investigador al programa de Conflictes i Construcció de Pau de l'Escola de Cultura de Pau de la UAB

«Som còmplices per omissió»

Fermament partidari de donar a conèixer les claus dels conflictes per poder sensibilitzar la societat de com pot amb les seves accions contribuir a la pau

Especialitzat en Àfrica

PILAR ESTEBAN
L'Escola de Cultura de Pau és va crear el 1999. Amb quins objectius?

«És un centre d'investigació, anàlisi, informació i difusió, sensibilització i educació per la pau. Els sis programes en què treballem són els processos de pau, conflictes, drets humans, desarmament, rehabilitació postbèl·lica, educació per la pau i arts i pau».

–En el nostre món impera la cultura de la violència?

«Tenim una presència de la cultura de la violència molt important tant en l'àmbit internacional com en el local. Hem de ser conscients que a la nostra ciutat, al nostre barri tenim qüestions conflictives».

–Es pot educar en la pau?

«I tant! És el que intentem. Des del nivell de la relació interpersonal, des de petits, a nivell d'escoles i esports, a nivell de governs...».

–Quina funció tenen els mitjans de comunicació en l'educació per la pau?

«En un programa de notícies de 30 minuts, es dediquen 5 minuts a política internacional, i les prioritats són les catàstrofes, guerres i el que dicten els grans mitjans de comunicació. És més notícia l'Iraq que Sri Lanka i pot-

Nascut a Tortosa l'any 1977, Josep M. Royo Aspa treballa des del 2000 a l'Escola de Cultura de Pau de la Universitat Autònoma de Barcelona, on fa d'investigador. Està especialitzat en els conflictes i la construcció de pau a l'Àfrica i el seu treball se centra a l'Àfrica subsahariana, especialment a la regió dels Grans Llacs i la Banya d'Àfrica. Té un màster en relacions internacionals per la UAB, és diplomad en cultura de pau i llicenciat en ciències polítiques amb especialització en relacions internacionals per la Universitat Autònoma de Barcelona. A més, ha realitzat diversos cursos d'especialització sobre el Mediterrani i assumptes africans. També és professor a diversos postgraus i màsters. L'Escola de Cultura de Pau edita des de fa nou anys un detallat informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau.

ser és més greu el que hi passa».

–La gent també s'acostuma a les notícies de violència.

«Sí, i a les imatges escabroses. Però saben realment les claus del conflicte, les conseqüències que se'n deriven, els actors que hi intervenen, els interessos a nivell global? Els mitjans no expliquen les claus dels conflictes i, per tant, no ajuden a formar, no aporten coneixement i aquest és el primer pas per poder canviar les coses».

–I un cop la població sap, quin és el següent pas?

«Llavors es pot sensibilitzar la població, fer veure a la societat com pot contribuir en aquest conflicte, del qual indirectament som responsables per omissió i còmplices ja sigui perquè consumim els recursos que s'estan explotant en aquests territoris, ja sigui perquè el nostre nivell de vida sovint depèn del fet que el nivell de vida d'alguns d'aquests països es trobi per sota de les seves possibilitats. No ens podem plantejar un món en què totes les persones visquin en el mateix alt nivell».

–Que s'ha de fer?

«Doncs conscienciar-nos que és necessari canviar els nostres hàbits de consum, el nostre alt nivell de vida, de viatges, de consum de recursos que no són

inesgotables. Això que pot semblar desvinculat dels conflictes, hi està íntimament lligat».

–Fer canviar els hàbits i que la gent renunciï a un alt nivell de vida és una utopia.

«Potser és un procés llarg, educatiu, de formació, sensibilització. Però que la violència i les guerres s'acabin al món depèn de quin tipus de consum fa Occident. La crisi era una oportunitat per intentar posar-ho en pràctica».

–Era?

«No s'està aprofitant. Veiem que no podem mantenir el mateix ritme de vida, el mateix nivell de consum, i hem d'afluir. Si som conscients que, per exemple, al món el 90 per cent dels diamants que s'estan consumint vénen de països en conflicte, si saps que aquest anell ha costat centenars de vides, serem conscients que el que paguem per l'anell manté persones que tenen les mans tacades de sang i per tant som responsables d'alimentar aquesta cadena sanguinària. Si volem tenir grans mobles fets amb fusta de teca ens acabarem l'Amazones. Què significa això?, doncs significa canvi climàtic, variació del clima, de la temperatura. Tot està vinculat».

–No creus que serà la ma-

Josep M. Royo davant l'edifici de la Universitat Autònoma de Barcelona on hi ha l'Escola de Cultura de Pau. / JOSEP MARTINOY

teixa evolució de la vida la que portarà aquests canvis?

—«Els escenaris canviaran per l'evolució de la vida, però també per l'acció humana. Potser quan se substitueix el petroli per un altre element s'haurà acabat el problema a l'Orient Mitjà, però s'haurà emportat per davant milers de vides. Per tant, la nostra responsabilitat és intentar contribuir a canviar les dinàmiques

que porten a la violència i buscar solucions per evitar la perpetuïtat d'aquests patiments, ja que els traumes es perpetuen en generacions futures».

—A quin tipus de problema estan més vinculats els conflictes?

—«Dos terços dels conflictes armats actuals estan vinculats a qüestions identitàries i la meitat de les situacions de tensió, tam-

bé. Molts pobles ho reivindiquen per la via pacífica i altres, per la via armada quan no troben solucions polítiques».

—Es pot ser optimista en la disminució i solució de conflictes en el futur?

—«Si no canvien les dinàmiques en política internacional, jo no sóc optimista. Per exemple, si no hi ha un canvi sobre el dret a l'autodeterminació, no

sóc optimista, perquè hi ha molts països i regions que de forma no violenta estan reclamant els seus drets i els estats no donen resposta a les exigències i creen greuges, tensions, exacerbacions. Fins ara es donen respostes *ad hoc*. Per exemple, a Kosovo, després d'assassinats i intent de genocidi per part de Sèrbia, el Tribunal Internacional de Justícia ha determinat que el procés d'independència és legal. Significa això que s'han de produir greus violacions sistemàtiques dels drets humans perquè un dret col·lectiu tingui una resposta? Ens estan animant a prendre les armes?».

—Però també hi ha molts processos de pau?

—«En dos terços dels conflictes hi ha negociacions. I aquests processos de pau han de rebre suport polític, econòmic i han de canviar les dinàmiques per posar fi a la violència. Aquest és el repte».

—La presència de nombrosos grups a molts països que es vinculen a Al-Qaida és un fenomen nou?

—«De tendències polítiques que tenen un abast global, ja n'hi ha hagut. Al-Qaida és una història més diversa i complicada. Sembla una gran xarxa, però a vegades són iniciatives locals que per tenir més força es vinculen o s'alien a l'Al-Qaida original de Ben Laden».

—Pot haver-hi una tercera guerra mundial?

—«Ara una tercera guerra mundial hauria de ser entre els països pobres i els països rics. Una guerra mundial entre potències, a l'estil de la II Guerra Mundial, no ho crec, perquè aquestes potències estan vinculades econòmicament. Jo veig més crisi a nivell de països i ciutadanes que reclamen els seus drets».